

складна. Те, що в одних умовах для відповідних індивідів буде порушенням дозволено-належного, в інших умовах і для інших (або для тих же) людей не буде таким.

Як бачимо, критерій злочинності П. Сорокін пов'язує з соціальним контекстом. І злочинець і ті, хто вважає його таким, породжуються відповідним суспільством, конкретними соціальними відносинами. Різні індивіди, що належать до різних соціальних груп, різні групи будуть відчувати різні переживання з приводу заборонених актів поведінки. В кожному суспільстві карні норми захищають не всіх його членів, а лише відповідну частину, або в кожному суспільстві шаблони поведінки у різних його частин різні, в силу чого і виникають самі злочини і покарання.

Далі П.А.Сорокін показує, що в суспільстві існують різні оцінки взаємодій, що підпадають під дію права, в даному випадку - карного права. Саме ці оцінки цікавлять соціологію. Соціальна роль санкцій (покарань і нагород) визначається в «дресируванні» індивідів, привчання їх до виконання належних і рекомендованих моделей поведінки. Нагороди і покарання - різновид бажаних і небажаних наслідків дій, що здійснюються людьми. Індивід завжди уявляє можливі наслідки своїх вчинків, і це заставляє його здійснювати дії або стримуватися від них.

П.Сорокін впевнений, що довге зіткнення з покарально-нагородним тиском змінює відношення до самих суб'єктів соціальної взаємодії. Наприклад, люди спочатку можуть відмовитися від помсти при сильній мотиваційній дії покарання. При неодноразовому повторенні цього утримання воно саме стане звичкою і не потрібно буде ніякого закону і покарання, щоб це утримання продовжувало існувати. Звичка, що сформувалася робить тиск зайвим, дозволено-належна і рекомендована поведінка стане звичною нормою.

В сучасних умовах проведенні правових реформ в Україні теоретична спадщина П. Сорокіна є особливо актуальною, адже саме його соціологічний підхід до оцінки поняття злочину заставляє по новому підійти до його розуміння, чим самим дозволяє нам в майбутньому зробити систему українського правосуддя робити більш ефективною і справедливою.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кушенко Ірина Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Проблема формування правової культури стоїть надзвичайно гостро в українському суспільстві та потребує негайного вирішення. Актуальність вивчення проблеми виходить з суті поняття «правова культура». Спираючись на наукові джерела у галузі права (В.Д. Бабкін, М.І. Коцюба, В.А. Котюк, П.Ф. Мартиненко, А.Р. Мащок, Є.В. Назаренко, П.М. Рабінович, В.М. Селіванов, С.А. Тихонова та ін.), правова культура складається з цілого ряду елементів: досягнення якісного стану юридичної охорони та захисту основних прав і свобод людини і громадянина; ступінь впровадження в практику суспільного та державного життя принципів верховенства права і правового закону; рівень правосвідомості громадян та посадових осіб; досконале як за формою, так і за змістом законодавство; стан законності в суспільстві; ефективність роботи правозастосовчих, зокрема правоохоронних, органів (суду, прокуратури, органів внутрішніх справ та ін.); стан розвитку юридичної науки, ступінь залучення вчених-юристів до розробки проєктів нормативно-правових актів і вдосконалення їх змісту, програм боротьби зі злочинністю тощо.

Розрізняють правову культуру суспільства в цілому і правову культуру особистості. Виходячи з думок вчених, ці два поняття є взаємозалежними: чим більше освічених у правовому відношенні особистостей є у суспільстві, тим вищою буде правова культура даного суспільства. В свою чергу правова культура особистості, будучи компонентом правової культури суспільства, виражає ступінь і характер розвитку суспільства, так чи інакше забезпечує соціалізацію особистості та правомірну діяльність особи [1].

Дані наукових джерел (А.П. Заяць, В.В. Копейчиков, П.М. Рабінович та ін.) свідчать, що формування правової культури в нашому суспільстві не може

відбуватися у майбутньому стихійно[^] саме собою. Воно має бути результатом активної діяльності суспільства, усіх його громадян, кожної особи.

По-перше, на формування правової культури впливає увесь процес правотворчості, процес реалізації та застосування правових норм державними органами України, стан законності та правопорядку, розвиток правовідносин.

По-друге, розкриття рушійних сил правової культури суспільства дозволяє вивести дослідження правової культури на нові рубежі з обліком інтенсивних процесів взаємодії національних правових культур.

По-третє, головну увагу в процесі формування правової культури суспільства потрібно все ж таки зосередити на формуванні в кожній людині позитивно-правових знань і психологічних механізмів поваги до права в структурі правосвідомості, визначення теоретичної моделі та концепції формування правової культури особи.

Тому в Україні має постійно зростати мотивація активного формування правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо втілити в життя поставлену мету - збудувати громадянське суспільство. Правова культура громадян є основою, фундаментом нового суспільства в Україні. Адже громадянин є єдиним чинником, здатним утворювати державу і правопорядок, приводячи в дію Конституцію України і законодавство.

Окрім того, Україна потребує створення протягом найближчого періоду загальної концепції формування правової культури суспільства та прийняття Державної програми формування правової культури громадян шляхом розвитку правової освіти й правового виховання населення. Можливості підвищення правової культури населення в Україні є. Головне нині - рішуче й цілеспрямовано активізувати цю діяльність.

Список використаних джерел:

1. Грищенко А.В. Правовий закон: питання теорії та практики в Україні. Автореферат дисертації на здобуття канд. юрид. наук. - К., 2003. - С. 6.

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ЦЕНЗУРНОГО ВІДОМСТВА У СКЛАДІ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ВЗАЄМОДІЙНОГО З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Щербак Надія Олександрівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних і соціально-економічних дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ **Грукач Вікторія Олександрівна**, аспірант Переяслав-Хмельницького державного університету імені Г.С.Сковороди

Досвід реформування такого важливого відомства, як цензурне вивчається на основі великого масиву історико-правових джерел. Зокрема, у звітах губернаторів, градоначальників, начальників губернських жандармських управлінь та охоронних відділень, прокурорів, цензорів, попечителів навчальних округів висвітлювались ті проблеми у проведенні внутрішньої політики на місцях, які потрібно було вирішувати центральній владі. Звіти губернаторів і градоначальників складались регулярно впродовж більше ста років і містять в собі велику кількість фактичного матеріалу.

А законодавчими актами, вміщеними в „Полном собрании законов Российской империи», „Своде законов Российской империи», „Собрании узаконений и распоряжений Правительства», нормативно-правовими актами, що зберігаються у фондах Київського цензурного комітету (ф.293), Канцелярії Київського окремого цензора (ф.294), Київського тимчасового комітету у справах преси (ф.295) ЦДІАК України, визначались основні напрямки діяльності цензурних установ в українських губерніях.

Зазначимо, що з 60-х років XIX століття цензура в Російській імперії була підпорядкована міністерству внутрішніх справ, однак щодо українства істотних змін у цензурній політиці уряду не відбулось. Ставлення царизму до українського друкованого слова визначали Валувський циркуляр 1863 р. та Емський указ 1876 р циркулярні розпорядження, які їх підтверджували. Діяли вони до жовтня 1905 р. Україномовні твори заборонялися цензурою не за їх зміст, а за мову написання. Це гальмувало розвиток науки і культури в